Hankasalmi
Hyvän arjen kunta

Hankasalmen kunnanvaltuustolle

ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2016

Hankasalmen kunta
Tarkastuslautakunta
23.5.2017

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo 2
1 Tarkastuslautakunnan tehtävä, kokoonpano ja työskentely 3
2 Edellisten vuosien arviointikertomusten johdosta tehtyjen toimenpiteiden arviointi 4
3 Arvio asetettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta 4
3.1 Sivistyslautakunta 4
3.2 Perusturvalautakunta 6
3.3 Ympäristölautakunta 6
Kiinteistöt 6
Vesilaitos 6
3.4 Kunnan talous 6
3.5 Investoinnit 8
4 Asukasmäärä, henkilöstö ja työllisyys 9
5 Talouden tasapainottamistoimenpiteiden arviointi 10
6 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta 11
7 Valtuustokausi 2013 – 2016 11
Valtuustokauden aikana tapahtunutta 2013 – 2016 14
8 Tarkastuslautakunnan esitys kunnanvaltuustolle 14

1 Tarkastuslautakunnan tehtävä, kokoonpano ja työskentely

Kunnanvaltuuston valitseman tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain 121 § mom. 4 mukaan valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet.

Tarkastuslautakuntaan ovat kuuluneet seuraavat kunnanvaltuuston valitsemat jäsenet ja varajäsenet:

jäsen	**varajäsen**
Annukka Makkonen	Marjo Ylönen
Marjatta Tynkkynen	Mikko Hyyryläinen
Erkki Flink	Timo Koivuniemi
Hellevi Halttunen	Pirjo Pellinen
Veli-Matti Saarinen	Salla-Birgitta Elers
Vesa-Pekka Suominen	Lasse Karjalainen 13.6.2016 saakka, Matti Okker 13.6.2016 alkaen

Puheenjohtajana on toiminut Annukka Makkonen ja varapuheenjohtajana Marjatta Tynkkynen. Kuntalain mukaisesta tilintarkastuksesta on huolehtinut JHTT -yhteisö BDO Audiator Oy. Vastuunalaisena tilintarkastajana on toiminut JHT - ja HT -tilintarkastaja Aki Rusanen. Tarkastuslautakunnan sihteerinä on toiminut tarkastaja Eija Susitaival.

Arviointia varten lautakunta on hyväksynyt toimikaudekseen arviointisuunnitelman vuosittaisine painopistealueineen ja tarkemman työohjelman kutakin vuotta varten. Vuoden 2015 arviointikertomuksen jättämisen jälkeen tarkastuslautakunta on kokoontunut yhdeksän kertaa.

Lautakunta on vuoden aikana kuullut johtavia luottamushenkilöitä ja viranhaltijoita kunnan ajankohtaisista asioista sekä toiminnan ja talouden toteutumisesta. Tarkastuslautakunta on tehnyt 16.8.2016 tutustumisvierailun palolaitokselle sekä 17.1.2017 tutustumisvierailun Tammirannan kuntoutus- ja hoivayksikköön sekä Kotirannan palveluasumisen yksikköön. Muutoin arvioinnin pohjana ovat olleet jäsenten vuoden aikana tekemät käytännön havainnot eri lautakuntien alaisesta toiminnasta ja taloudesta.

Arviointikertomuksen laatimista varten lautakunta on tutustunut vuoden 2016 talousarvioon, kunnanhallituksen allekirjoittamaan tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen sekä henkilöstökertomukseen. Tarkastuslautakunta on tavannut kunnanvaltuuston ja kunnanhallituksen puheenjohtajat sekä toimialajohtajat. Lisäksi lautakunta on kuullut kirjaston, kansalaisopiston ja atk –palveluiden vastuuhenkilöitä. Kunnanjohtaja on pitänyt tarkastuslautakunnan kokouksissa talouden ja toiminnan ajankohtaiskatsauksia.

Tarkastuslautakunta on saanut selvitykset tilintarkastajan suorittamista tarkastuksista ja lautakunta on käsitellyt tilintarkastuskertomuksen.

2 Edellisten vuosien arviointikertomusten johdosta tehtyjen toimenpiteiden arviointi

Kunnanvaltuusto on 13.6.2016 § 10 merkinnyt vuoden 2015 arviointikertomuksen tiedoksi ja päättänyt lähettää sen edelleen kunnanhallitukselle toimenpiteitä varten.

Tarkastuslautakunta pyysi arviointikertomuksessa katsausta Hankasalmi – ohjelman tilanteeseen syksyn 2016 aikana. Selvitys Hankasalmi – ohjelman tilanteesta saatiin tammikuun valtuustoseminaarissa. Tarkastuslautakunta kävi läpi Hankasalmi – ohjelmaa kokouksessaan 20.2.2017.

3 Arvio asetettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta

3.1 Sivistyslautakunta

Sivistyslautakunnan talousarvio näytti ylittyvän loppuvuodesta, joten se haki lisämäärärahaa marraskuussa yhteensä 110 000 euroa henkilöstökuluihin ja palveluiden ostoihin. Lopulta sivistyslautakunta alitti alkuperäisen talousarvion kokonaisuudessaan 200 000 eurolla.

Koulutuspalvelut

Koulukuljetusten optimointi aiheutti keskustelua vuoden aikana. Lisäksi reittiliikennevuorojen lakkauttaminen aiheutti haastetta koulukuljetusten järjestämiseen.

Tämän hetkinen tilanne ei ole tyydyttävä eikä arvioituja kustannussäästöjä ole saavutettu. Jatkossa kunnan kuljetusten reittisuunnitelmat tulisi huomioida kokonaisuutena siten, että vältyttäisiin koululaisten kohtuuttomilta odotus- ja kuljetusajoilta.

Tarkastuslautakunta perää avarakatseisuutta ja tervettä järkeä reittioptimointeihin. Tällöin tulee tarkastella laajasti eri vaihtoehtoja, esimerkiksi kuljetuskaluston tarkoituksenmukaisuutta ja koulujen alkamis- ja päättymisaikoja.

Päivähoitopalvelut

Varhaiskasvatuksessa saatiin säästöä 200 000 euroa vuorohoidon ja aukioloaikojen uudelleen järjestelyllä. Osaltaan myös lasten määrän väheneminen vaikutti saavutettuihin säästöihin. Samasta syystä kotihoidon tukea jäi käyttämättä.

Vapaa-ajan palvelut

Kansalaisopiston laaja kurssitarjonta tarjoaa kuntalaisille monipuolisia harrastusmahdollisuuksia kohtuullisin kustannuksin. Valtionosuuksien jälkeen kansalaisopiston kustannuksia jää kunnan maksettavaksi noin 10 €/asukas.

Hankasalmen kunnan kirjastopalvelut on saatu pidettyä kaikki kolme taajamaa kattavana ja lähellä kuntalaisia. Keski- Kirjastoon kuuluminen mahdollistaa sähköisten kirjojen lataamisen ja kaukolainaamisen myös muista kirjastoista.

Lähiliikuntapaikkahanke käynnistyi vuonna 2016 Jyväskylän yliopiston liikuntatieteellisen tiedekunnan kanssa tehdyllä kyselyllä. Väliraportti nosti ensisijaisesti esiin kevyenliikenteen väylän rakentamisen Asemankylän ja Kirkonkylän välille.

3.2 Perusturvalautakunta

Perusturvalautakunnan talousarvio on alittunut 530 000 euroa siitä huolimatta, että testamenttivaroja jätettiin käyttämättä 250 000 euroa.

Erikoissairaanhoidon osalta talousarvio alittui 265 000 euroa.

Perusterveydenhuollon talousarvio puolestaan ylittyi 418 000 eurolla. Terveyskeskussairaaloiden hoitopaikkoja jouduttiin ostamaan noin 9 – 10 paikkaa / vuorokausi.

Vanhuspalveluiden talousarvio alittui 998 000 euroa. Vuonna 2016 Tammela ja Tammiranta siirtyivät vanhuspalveluyksiköiksi, joten talouden vertailu edellisvuoteen on hankalaa. Tarkastuslautakunta toteaa, että vanhuspalveluiden rakennemuutos näyttäisi kuitenkin tuottavan tulosta.

Tarkastuslautakunta on huolissaan lastensuojeluilmoitusten määrän lisääntymisestä. Hankasalmen kunnassa lastensuojelusta aiheutuneet kustannukset ovat korkeammat kuin muissa Keski-Suomen kunnissa, vaikka Hankasalmella on annettu resursseja ennaltaehkäisevään toimintaan. Toisaalta muun muassa muuttoliike voi aiheuttaa ennakoimattomia lastensuojelutarpeita.

3.3 Ympäristölautakunta

Myös ympäristölautakunnan talousarvio toteutui suunnitelman mukaisesti. Metsätilojen myynti ei toteutunut vuonna 2016.

Kiinteistöt

Kiinteistö Oy Hankasalmen Hakan vuokra-asuntojen käyttöaste on laskenut 78 prosenttiin ja vuokratuotot ovat tippuneet lähes 20 000 euroa. Tarkastuslautakunta kehottaa yhtiötä toimiin käyttöasteen parantamiseksi.

Vesilaitos

Vesilaitoksen tulos on parantunut valtuustokauden alusta, mutta tulos on edelleen alijäämäinen 32 000 euroa. Vesitaksassa on noin 5 % korotuspaine.

3.4 Kunnan talous

Kunnan tilinpäätös vuodelta 2016 on 1 549 954 euroa ylijäämäinen, joten taseessa oleva kattamaton alijäämä laski 897 000 euroon.

Hankasalmen kunnan tuloveroprosentti oli 22 prosenttia vuonna 2016.

Verotuloja kertyi vuonna 2016 245 714 euroa enemmän kuin vuonna 2015. Verotulot olivat yhteensä 15,5 miljoonaa euroa (v. 2015 15,3 m€).

Valtionosuuksia saatiin 19,8 m€ (v.2015 18,5 m€), joten kasvu vuodesta 2015 vuoteen 2016 oli 1,3 m€ eli noin 7,4 %. Kasvu johtuu valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta.

Suunnitelmanmukaiset poistot olivat vuoden 2015 tasolla ollen 1,6 miljoonaa euroa.

Kunnan ja kuntakonsernin taloudellisen aseman muutoksia ja kertomusvuoden talouden tulosta kuvaavat seuraavassa taulukossa esitetyt luvut:

	TP2016	TP2015	TP2014	TP2013	TP2012
Toimintakulujen muutos %	-1,7	-2,4	1,1	5,1	4,0
Vuosikate M€	3,165	2,120	0,301	-0,204	0,781
Poistot M€	1,637	1,634	1,470	1,230	1,121
Vuosikate % poistoista	193,3	129,7	20,5	-16,6	69,7
Verotulot M€	15,574	15,329	15,093	14,214	13,784
Tilikauden ylijäämä/alijäämä m€	1,550	0,507	-1,147	-1,412	-0,318
Kertynyt yli-/alijäämä m€	-0,897	-2,447	-2,954	-1,807	-0,395
Omavaraisuusaste %	50,6	50,5	51,0	55,7	62,4
Lainat €/asukas	2 020	1 755	1 569	1 180	845
Suhteellinen velkaantuneisuus %	38,8	35,4	33,6	30,5	25,6
Konsernin omavaraisuus %	43,5	42,3	41,3	43,3	47,6
Konsernilainat €/asukas	3 352	2 823	2 826	2 361	2 030
Asukasmäärä	5 156	5 234	5 310	5 401	5 457

Kunnan toimintakulut vuonna 2016 olivat -40,4 miljoonaa euroa ja ne pienenivät edelliseen vuoteen verrattuna 1,7 prosenttia. Palveluiden ostoihin käytettiin yhteensä 18,4 m€ (v. 2015 17,7 m€), joten palveluiden ostot kasvoivat noin 0,7 m€ vuonna 2016. Ostopalveluiden kasvuun vaikuttaa, että Tammelan ja Tammirannan toiminnat ovat siirtyneet kunnan omien vanhuspalveluiden piiriin. Terveystoimen palveluiden ostot (terveyskeskussairaalapaikat 9 – 10 paikkaa) Jyväskylän yhteistoiminta-alueen terveyskeskuksesta (JYTE) ovat sen vuoksi kasvaneet.

Toimintatuottokertymä oli yhteensä 8,1 miljoonaa euroa ja se oli 13,51 % pienempi kuin vuonna 2015.

Lainakanta vuoden lopussa oli 10,4 miljoonaa euroa, kun edellisenä vuonna se oli 9,2 miljoonaa euroa ja sitä edellisenä 8,3 miljoonaa euroa. Kunnan lainakanta on edelleen kasvanut. Lainakantaa eniten kasvattivat monitoimitalon ja paloaseman remontit.

Valtioneuvoston asetuksessa 205/2011 esitettyjen kunnan (ns. kriisikuntakriteerit) talouden tunnuslukujen raja-arvojen perusteella kunnan talouden tilannetta on kuvattu seuraavassa taulukossa:

Kriisikuntakriteerit	Raja-arvot	Hankasalmi
1. kumulatiivinen alijäämä e/as	**2013** yli -500 **2014** yli -1000 (-500) **2015** yli -1000 **2016** yli -1000	-335 -556 -467 -174
2. jos vuosikate on negatiivinen ilman harkinnanvaraista rahoitusavustusta	0	**2014** 300.689,77 € **2015** 2.111.657,20 € **2016** 3.165.470,04 €
3. Lainat/euroa/asukas, jos yli 50 % yli keskiarvon	2 938*1,5=4 407	**2015** 1 755 **2016** 2 020
4. Kunnan tuloveroprosentti, väh. 0,5 % -yksikköä yli keskiarvon	**2015** ka 19,84 % **2016** ka 19,87 %	**2014** 21,5 % **2015** 22 % **2016** 22 %
5. Omavaraisuusaste %	alle 50 %	**2014** 51,0 % **2015** 50,5 % **2016** 50,6 %
6. Suhteellinen velkaantuneisuus	yli 50 %	**2014** 33,6 % **2015** 35,4 % **2016** 38,8 %

Kriisikuntakriteeri täyttyy korkean veroprosentin osalta. Tarkastuslautakunta on huolestunut siitä, että omavaraisuusaste on vain hieman yli 50 %.

3.5 Investoinnit

Kunnan toteutuneista investoinneista on tilinpäätöksessä esitetty asianmukainen toteutumisvertailu. Investointien kokonaismääräksi oli talousarviomuutoksen jälkeen arvioitu 3 003 000 euroa. Tilinpäätöksessä investointien toteutuma oli 3 067 000 euroa.

Suurimmat investoinnit vuonna 2016 olivat monitoimitalon peruskorjaus ja paloaseman rakentamisen loppuun saattaminen.

Konsernin talous

Konsernin lainakanta on 17,3 miljoonaa euroa, kun se vuonna 2015 oli 14,7 miljoonaa euroa. Asukasta kohti laskettu konsernin lainakanta on 3 352 euroa (edellisenä vuonna 2 823 euroa). Konserniyhtiöiden talouden seurannassa ja raportoinnissa on edelleen kehitettävää.

Uudessa kuntalaissa ns. kriisikuntakriteerit on ulotettu konsernitasolle ja niitä sovelletaan ensimmäisen kerran vuonna 2017 tarkasteltaessa vuosien 2015 ja 2016 tilinpäätöksiä.

Kuntalaki 118 §: Erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettely voidaan käynnistää, jos:

	TP 2016	TP2015
1. **Kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää 110 §:n 3 mom. säädetyssä ajassa**		
- *Säädetyssä ajassa; v. 2015 lopussa ollut alijäämä on katettava viimeistään v. 2020 jne. (Viimeistään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien)*	**- 869 869,76**	**-2 446 823,87**
2. Arviointimenettely voidaan lisäksi käynnistää, **jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kuntakonsernin viimeisessä tilinpäätöksessä vähintään 1000 euroa ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa, tai;**	**-134**	**-457**
3. **Kunnan ja kuntakonsernin talouden tunnusluvut ovat kahtena peräkkäisenä vuotena täyttäneet kaikki laissa säädetyt raja-arvot, jotka ovat:**		
a) **Kuntakonsernin** vuosikate on ilman kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 30 §:n mukaan myönnettyä harkinnanvaraisen valtionosuuden korotusta negatiivinen	**4 214 t€**	**3 445 t€**
b) **Kunnan** tuloveroprosentti on vähintään 1,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti	**22 %**	**22 %**
c) Asukasta kohden laskettu **kuntakonsernin** lainamäärä ylittää kaikkien kuntakonsernien lainamäärän vähintään 50 %:lla (keskiarvo 5 975 € /as.)	**3 352 €/as**	**2 823 €/as**
d) **Kuntakonsernin** suhteellinen velkaantuminen on vähintään 50 prosenttia	**43,1 %**	**42,3 %**

4 Asukasmäärä, henkilöstö ja työllisyys

Kunnan asukasluvun kehitys on edelleen laskusuunnassa (-95 henkilöä). Syytä löytyy sekä nettomuutosta että syntyneiden ja kuolleiden suhteesta.

Tilikauden henkilöstökulut olivat 17 101 588,70 euroa, kun edellisvuonna ne olivat 18.509.260,15 euroa. Henkilöstökulut laskivat 7,6 prosenttia. Tähän vaikuttivat säästösyistä pidetyt palkattomat vapaat ja lomautukset sekä henkilöstöjärjestelyt.

Henkilöstökertomus osoittaa, että viime vuosien positiivinen suunta vastauksissa on kääntynyt hienoiseen laskuun. Työtyytyväisyyskyselyyn oli vastannut 57 % henkilöstöstä. Mielestämme huolta pitäisi herättää se, miksi melkein puolet henkilöstöstä on kokenut vastaamisen turhaksi tai muuten vastenmieliseksi.

Johtamisen käsikirjaa on jalkautettu tuloksetta vuodesta 2014 ja uutta ikäjohtamisohjelmaa valmistellaan. Tuntuu, että tavoitteita on asetettu liikaa resursseihin nähden.

Tarkastuslautakunta kehottaa panostamaan työhyvinvointiin vaikuttaviin asioihin myös jatkossa, eikä tuudittautumaan olemassa olevaan tilanteeseen. Muutokset organisaatiossa voivat aiheuttaa kitkaa työilmapiiriin. Sairauspoissaolojen kasvu huolestuttaa tarkastuslautakuntaa.

Keski-Suomen ELY –keskuksen laatiman joulukuun 2016 työllisyyskatsaustilaston mukaan **Hankasalmen kunnan työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta on laskenut 0,3 % vuodesta 2015.**Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta on joulukuussa 2016 ollut 15,5 %, kun se vuoden 2015 joulukuussa oli 15,8 % ja vuoden 2014 joulukuussa 16,9 %.

Koko Keski-Suomessa työttömien työnhakijoiden lukumäärä joulukuun lopussa 2016 oli yhteensä 21 852 työtöntä työnhakijaa, kun määrä vuotta aiemmin on ollut 23 107 henkilöä. Keski-Suomen työttömien työnhakijoiden määrä on vähentynyt 5,4 % eli 1 255 henkilöä. Työ- ja elinkeinoministeriön tilastotiedotteen 24.1.2017 mukaan joulukuussa 2016 koko maan työttömyysaste oli 7,9 %, kun se edellisvuoden joulukuussa oli 9,2 %. Koko maan työttömien työnhakijoiden lukumäärä vuoden 2016 lopussa oli 358 000 henkilöä, kun luku vuoden 2015 lopussa oli 378 000 henkilöä. Koko maan työttömien työnhakijoiden määrä on vähentynyt 5,3 %.

Kuntouttavalla työtoiminnalla on pyritty suitsimaan Kelan sakkomaksuja pitkäaikaistyöttömistä. Viime vuoden maksu Kelalle oli 220 464 euroa eli noin 40 000 euroa pienempi edellisvuoteen verrattuna.

5 Talouden tasapainottamistoimenpiteiden arviointi

Kuntalain 121 §:n mukaan, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, on tarkastuslautakunnan arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyyttä.

Vuoden 2016 talous toteutui edellisvuotta paremmin ollen ylijäämäinen 1 549 954,11 euroa. Vuosikate oli ylijäämäinen 3 165 470,04 euroa. Edellisenä vuonna vuosikate oli 2 119 657,20 euroa ylijäämäinen. Vuoden 2016 vuosikate kattaa poistot, jotka olivat 1 637 457,77 euroa.

Aikaisempi alijäämä huomioiden kunnan taseessa on 896 869,76 euroa kattamatonta alijäämää, mikä on 174 euroa asukasta kohti. Kuntakonsernin tilinpäätöksessä asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on 321 euroa/asukas (v. 2015 457 €/ asukas). Asukasta kohden laskettu konsernin lainamäärä vuonna 2016 on 3 352 € / asukas, kun se vuonna 2015 on ollut 2 823 € / asukas. Kunnalla on edelleen kuntalain 121 §:n mukainen alijäämän kattamisvelvoite.

Hankasalmi-ohjelmaa on pyritty noudattamaan talouden tasapainottamisen pohjana. Viime vuoden positiivinen tulos saatiin aikaan, vaikka testamenttivaroja käytettiin vain 150 000 euroa (300 000 jäi tulevaisuutta varten) ja metsäkiinteistöjen myyntejä lykättiin myös 300 000 euron edestä. Kertaluonteisena eränä tuloksessa näkyy palkattomista vapaista ja lomautuksista kertynyt 185 000 euron säästö henkilöstökuluissa. Vaikka kaikki ohjelmassa viime vuodelle suunnitellut toimenpiteet, kuten henkilöstömäärän vähennys, eivät toteutuneet, näkyy tuloksessa kunnan toiminnassa tehdyt rakenteelliset muutokset positiivisesti.

6 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Hankasalmen kunta irtisanoi lomituspalvelusopimuksen Melan kanssa vuonna 2015 ja vuoden 2016 aikana käytiin yt -neuvottelut ennen yksikön siirtymistä Keuruun alaisuuteen vuoden 2017 alusta. Hallintorahojen riittämättömyys olisi jatkossa voinut johtaa palvelun järjestämiseen kunnan kustannuksella.

7 Valtuustokausi 2013 - 2016

Valtuustokauden 2013 – 2016 tilinpäätösten keskeisiä lukuja

Tuloslaskelma

	TP 2013	TP2014	TP2015	TP2016
Toimintakate	-32 292 107 €	-32 732 487 €	-31 769 082 €	-32 303 177 €
Vuosikate	-203 695 €	300 669 €	2 119 657 €	3 165 470 €
Tulos	-1 433 658 €	-1 169 245 €	485 292 €	1 528 012 €
Yli-/alijäämä	-1 411 716 €	-1 147 303 €	507 234 €	1 549 954 €

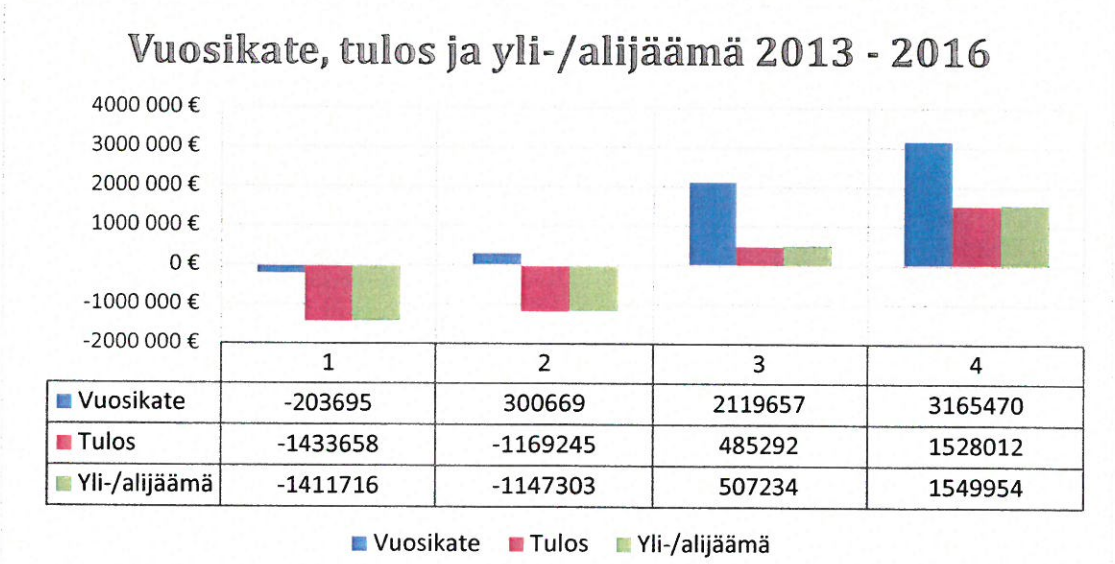

Rahoituslaskelma

	TP 2013	TP2014	TP2015	TP2016
Toiminnan rahavirta	-307 134 €	135 213 €	1 892 082 €	3 144 102 €
Investointien rahavirta	-3 210 553 €	-2 426 009 €	-3 150 865 €	-3 045 904 €
Toim. ja inv rahavirta	-3 517 687 €	-2 290 796 €	-1 258 783 €	98 197 €
Rahoituksen rahavirta	2 096 598 €	1 952 287 €	1 025 459 €	2 109 953 €

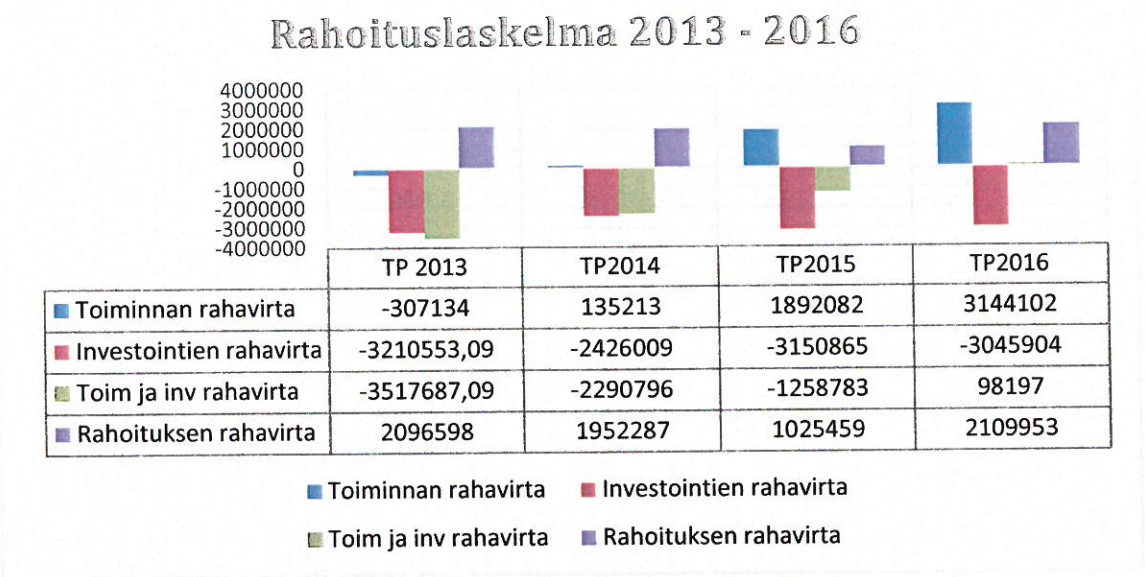

Tase

	TP 2013	TP2014	TP2015	TP2016
Ed. tilik. yli-/alijäämä	-395 038 €	-1 806 754 €	-2 954 058 €	-2 446 824 €
Tilikauden yli-/alijäämä	-1 411 716 €	-1 147 303 €	507 234 €	1 549 954 €
Pitkäaikaiset lainat	3 612 000 €	4 191 312 €	3 417 240 €	2 901 320 €
Lyhytaikaiset lainat	2 760 000 €	4 140 000 €	5 768 152 €	7 515 920 €

E

Edellisten tilikausien ja tilikauden yli-/alijäämä 2013 – 2016

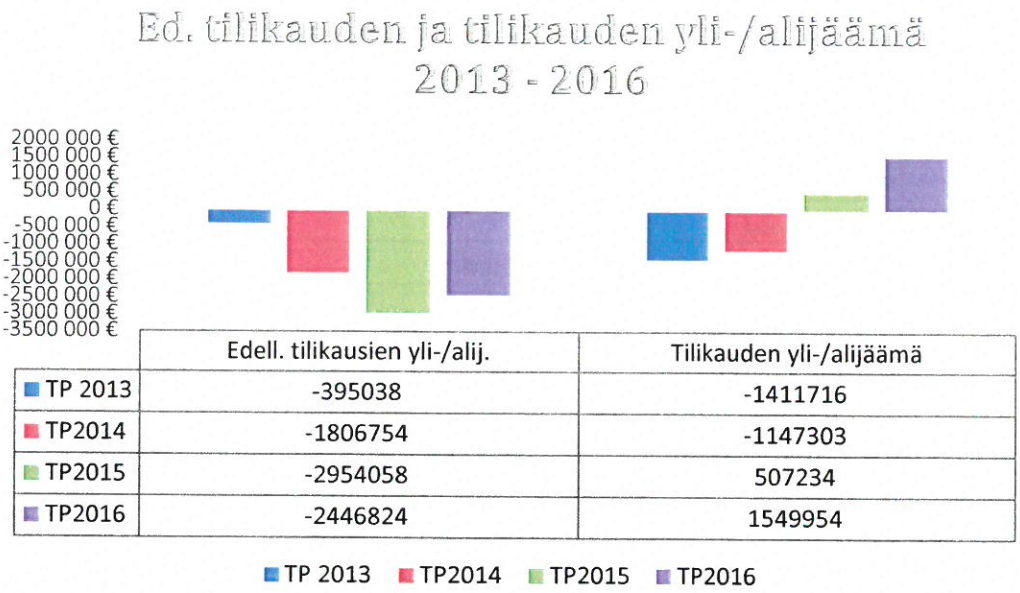

	Edell. tilikausien yli-/alij.	Tilikauden yli-/alijäämä
TP 2013	-395038	-1411716
TP2014	-1806754	-1147303
TP2015	-2954058	507234
TP2016	-2446824	1549954

Lyhyt- ja pitkäaikaiset lainat 2013 – 2016

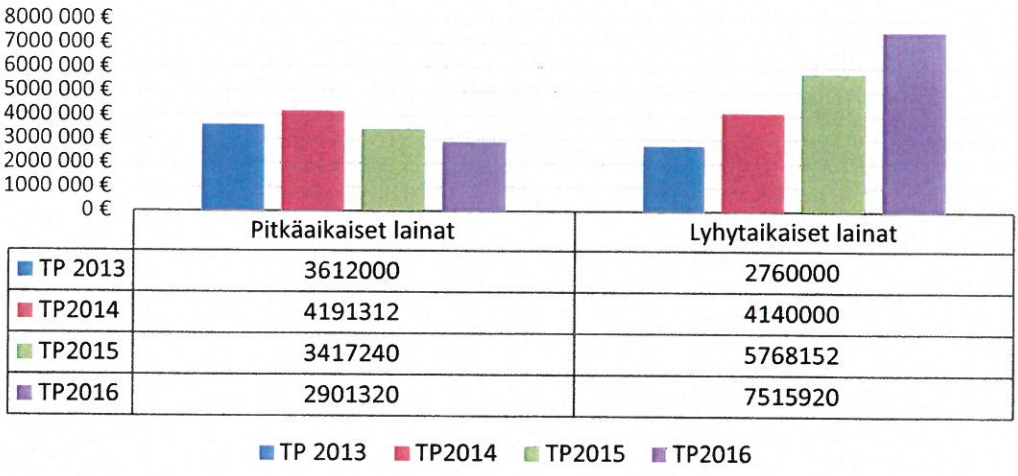

	Pitkäaikaiset lainat	Lyhytaikaiset lainat
TP 2013	3612000	2760000
TP2014	4191312	4140000
TP2015	3417240	5768152
TP2016	2901320	7515920

Valtuustokauden aikana tapahtunutta 2013 - 2016

	TP 2013	TP2016
Veroprosentti	20,5 %	22 %
Omavaraisuusaste	55,7 %	50,6 %
Asukasmäärä	5401	5156
Kunnan työntekijöiden lukumäärä	476	447
Työttömyysaste	14,7 %	15,5 %
Pitkäaikaistyöttömistä Kelalle maksettava korvaus	137 241 €	220 464 €
Kokonaislainamäärä	6 372 m€	10 417 m€
Palveluiden ostot	42,8 %	45,8 %
Toimintakulut (ulkoiset)	41,676 m€	40,381 m€

Talousarvion toteutumisen seuraaminen on tehostunut vuosien aikana, mutta kuten v. 2016 tilinpäätöksen kirjallisessa osiossakin mainitaan, sisäisen- ja konsernivalvonnan osalta on vielä terävöitettävää.

Sivistyslautakunnan osalta tarkastuslautakunta on vuosittain kysellyt turhaan hankkeiden jälkiseurantaa. Hankkeita on kohtuullisen paljon ja vaikka niihin saadaan avustuksia osaksi, olisi hyvä selvittää, onko niistä ollut hyötyä ja miten ne elävät päättymisensä jälkeen.

Vuoden 2014 arviointikertomuksessa perättiin ympäristölautakunnan talousarvion tarkempaa valvomista. Siihen on tullut parannusta. Perusturvan rakennemuutos näyttää onnistuneen, kiitos kuuluu yhteistyöhaluiselle henkilöstölle.

Kunnan omien kiinteistöjen luettelointi ja käytön selvitys on aloitettu, mutta esimerkiksi kiinteistöjen poismyynnissä on haasteita.

Valtuustokauden alkua leimasi kuntaliitosselvitykset ja loppukautta "sotesoppa", jotka ovat osaltaan vieneet resursseja kunnan omasta toiminnasta.

8 Tarkastuslautakunnan esitys kunnanvaltuustolle

Vuoden 2016 hyvästä tuloksesta huolimatta, lautakunta perää myös tuleville vuosille talousmalttia ja yhdessä tekemisen meininkiä.

Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2016 kunnanvaltuuston käsiteltäväksi.

Hankasalmella 23.5.2017

Annukka Makkonen
puheenjohtaja

Marjatta Tynkkynen
varapuheenjohtaja

Erkki Flink
jäsen

Hellevi Halttunen
jäsen

Veli-Matti Saarinen
jäsen

Vesa-Pekka Suominen
jäsen